

กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กและ เยาวชนในชุมชน

ศศิสวัสดิ์ จิตรวานิชกุล¹

บทคัดย่อ

เด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในงานสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม อย่างไรก็ตาม กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะที่แตกต่างจากกลุ่มคนวัยอื่นๆ หลายประการ อาทิ (1) เด็กและเยาวชนมีการเจริญเติบโต (growth) และพัฒนาการ (development) ตามวัย (2) เด็กและเยาวชนมีประสบการณ์ในชีวิตมาน้อย (3) เด็กและเยาวชนเป็นวัยชั่วคราว และ (4) เด็กและเยาวชนมีการสื่อสารที่แตกต่างจากผู้ใหญ่

อนึ่ง งานสื่อสารเพื่อการพัฒนาแล้วต้องการการวางแผนในองค์ประกอบทุกส่วน (planned activities) และต้องการการบริหารจัดการ (management) เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน บทความนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ศึกษาแนวคิด แนวทาง ขั้นตอน และกระบวนการสื่อสารในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยจะลำดับเนื้อหาตามขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ช่วงจังหวะใหญ่ๆ คือ

1. **ขั้นการวางแผนงาน/เตรียมงาน** ประกอบด้วย การวางแผนเป้าหมาย/วัตถุประสงค์โครงการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การเตรียมงาน การเลือกใช้สื่อ และการออกแบบกิจกรรม

2. **ขั้นการดำเนินการ** ประกอบด้วย ช่วงการเตรียมความพร้อมและพัฒนาความสัมพันธ์ (breaking the ice, knowing together) และช่วงการดำเนินการ

---

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสื่อสารการสังคม วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

3. *ขั้นการประเมินผล* ประกอบด้วยช่วงก่อนจัดกิจกรรม ช่วงระหว่างดำเนินกิจกรรม และช่วงหลังการจัดกิจกรรม

หลักการ/แนวคิดสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการทำงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ (1) “หลัก 3H”: ความรู้ (head) ทักษะ (hand) และความรู้สึก (heart) (2) หลักการ “เล่นให้เกิดการเรียนรู้” (playing is learning) หรือวิธีการแบบ “สาระบันเทิง” (edutainment) (3) หลักการทำงานบนพื้นฐานที่ยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย (4) กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (participatory communication) (5) กระบวนการแสดงความคิดเห็น/วิพากษ์วิจารณ์

Abstract

Children and young people are the important target group in communication for community and society development. However, children and the youth as the target group present their own specific characteristics, which are different from the other ages. These are: (1) children and the youth are growth and develop by age; (2) children and the youth have little experience of life; (3) children and the youth are the temporary age; and (4) children and the youth have the communication pattern, which is different from adult.

Incidentally, the development communication is required the planned activities and the management for achieving the effectiveness in progress. The main purpose of this article are provided the information for individuals, who work for children and the youth development, can study the concept, process, and communication procedure concerning to activity progress or other projects of children and the youth development. The process of activity is divided to 3 main parts:

1) *Planning process/Preparation* This process consists of identifying the aims/objectives of activity, identifying the target audience, preparing the activity, selecting the media, and designing the activity.

2) *Managing the Activity* This process consists of a period of breaking the ice and knowing together, and a period of implementation of the activity.

3) *Evaluation* The process consists of a pre-production of the activity, a production of the activity, and a post-production of the activity.

The concepts behind the activity for children and the youth development are: (1) a concept of 3H (head, hand, and heart); (2) a concept of “playing is learning” or edutainment; (3) working on the basis of the difference acceptance; (4) a strategy of participatory communication; and (5) a process of comments/criticism.

เด็กและเยาวชนเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ สัมผัสความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นผู้ใหญ่เป็นกำลังที่สำคัญของชาติ การสร้างประชากรที่มีคุณภาพถือเป็นเป้าหมายระดับชาติ ดังเราจะเห็นได้จาก “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ” นั่นเอง จากนโยบายระดับชาติ เราจึงมักเห็นการจัดกิจกรรมและโครงการดีๆ จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุน เปิดโอกาสให้เด็กได้รับการดูแล หล่อหลอม และพัฒนาศักยภาพ เสริมพลัง (empowerment) ในด้านต่างๆ ให้เป็นต้นกล้าที่แข็งแรง ดังนั้น ในงานสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม เด็กและเยาวชนจึงถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง งานสื่อสารเพื่อพัฒนาล้วนต้องการการวางแผนในองค์ประกอบทุกส่วน (planned activities) และต้องการการบริหารจัดการ (management) เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน บทความนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ศึกษาแนวคิดแนวทาง ขั้นตอน และกระบวนการสื่อสารในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน